

Kişilerin Değer Tercihleri ile Değer Örüntüleri Arasındaki Farkı Ortaya Koymaya Yönelik Bir Çalışma: “Değer Sosyometrisi Tekniği”

Hasan BACANLI*

İlker AKGÜL**

Aysun AKGÜL***

Öz

Bireylerin kendileri için önemli zannettikleri değerler ile gerçekten önemsedikleri değerler arasında farklılıklar vardır. Bacanlı, Akgül ve Akgül (2015) yaptıkları çalışmada araştırma grubundaki bireylerin Türk toplumu içerisinde önemli görülen misafirperverlik, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, dürüstlük ve hoşgörü gibi değerlerin sanılanın aksine çok önemli bir yere koymadıklarını Değer Sosyometrisi tekniği ile tespit etmişlerdir. Ancak yaptıkları çalışmada kendilerinin gerçekte önemsedikleri değerlere yer verilmemiştir.

Bu çalışma öğretmenlerin değer tercihleri ile değer örüntüleri arasında bir fark olup olmadığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin değer tercihlerini tespit etmek amacıyla, ilköğretim öğretim

* Prof. Dr., Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Eğitim Fakültesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. **E-mail:** hasan.bacanlı@gmail.com

** Sınıf Öğretmeni, MEB (Bir Eylül İlkokulu), Uşak, Türkiye. **E-mail:** ilkerakgul1988@gmail.com

*** Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen, MEB (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi), Uşak, Türkiye. **E-mail:** aysunakguldrr@gmail.com

programında kazandırılması gereken değerler temel alınarak oluşturulan değer listesi içerisinde öğretmenlerin en çok önemsedikleri değerlerden en aza doğru sıralamaları istenmiştir. Öğretmenlerin değer örüntülerini tespit etmek amacıyla Değer Bilinçlendirmeye Yaklaşımına dayalı Değer Sosyometri tekniği (Bacanlı, Akgül ve Akgül, 2015) kullanılmıştır.

Değer sosyometrisi tekniği ile değerlerin diğer hangi değerler tarafından ne kadar ilişkilendirildiği, hangi değerlerin örgütlendiği, hangilerinin daha baskın ve kapsamlı olduğunu belirlenebilir. Değer tercihi anketi ise kişilerin kendilerinin en çok önemsedikleri değerleri sıralamayı sağlar. Değer sosyometrisi tekniğinde kişinin merkezileşen, hayatına yön veren ve gerçekte önemseddiği değerler tespit edilirken, değer tercihi anketinde ise kişilerin söylevde en çok önem verdikleri değerler tespit edilmektedir. Bireylerin gerçekte düşündükleri ile söyledikleri arasındaki şeylerin tutarlı olması gerekmektedir. Aksi takdirde tutarsız sonuçlar bizi bizleri yanlış bilgiye yönlendirebilir.

Yapılan çalışmaya 100 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçları, bireylerin gerçekte önemsedikleri değerler ile söylev olarak belirttikleri değerler arasında farklılık olacağı varsayılarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, Değer tercihleri, Değer örüntüsü

Giriş

Ülkemizde manevi değerlerimizde gözlenen aşınmalardan sonra bir arayışa girilmiş ve Millî Eğitim Bakanlığı bu amaçla değerler eğitimi denilen bir eğitim modülü öngörerek öğrencilere değerlerin kazandırılması çalışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle değer kavramını açıklamak gerekmektedir (Yaman, 2012).

Değer kişilerin farkında olduğu ve davranışlarını yöneten içsel güdülerdir (Herdem, 2016). Değer toplulukların ortak bir noktada varsaydıkları davranış kalıplarının topluluklardaki kişiler tarafından kabul görülüp uygulanması istenen davranış bütünüdür (Aydın ve Akyol, 2012). Değer bir topluluğun özümsemiği öğelere anlam veren kıstaslardır (Özensel, 2003). Değer, topluluk tarafından benimsenen ve o topluluktaki kişilerin yapmaları beklenen davranışlar bütünüdür (Türk, 2009). Değerler, fikirlerimizi etkileyerek, davranışlarımızı şekillendirir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerler kişilerin yaşamlarında karşı karşıya kaldıkları noktalarda kararlarına yön veren tercih unsurlarıdır (Bulut, 2011). Değer, kişilere istenilen bir doğrultuda yön verirken, toplumsal manada büyük önem arz eder (Güler, 2015). Değerler kişilere neyi tercih edip

etmemeyi, hayatlarındaki kritik noktaları, nasıl yaşamlarını sürdürmeleri gerektiği ortaya koyarlar (Akbaş, 2008). Bu bağlamda değer bir tercih meselesidir. Kişiler bir şeyleri başka bir şeyler için karşılaştırma yaparlar, yani tercih ederler (Bacanlı, 2011). İlgili alan yazınına baktığımızda değer tercihleri üzerine sıkça çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarla birlikte genellikle öğretmen adayları ve öğretmenlerin değerlerle ilgili görüş ve düşüncelerini ortaya koymaya yönelik çalışmalar ortaya konmuştur.

Bacanlı (1999) yaptığı çalışmada kadınların daha çok evrensel ve barışçı değerlere önem verirken erkeklerin kendi geleneklerine bağlılık ve dindar olma değerlerine daha fazla önem verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Şahin (2010) gerçekleştirdiği çalışmada sınıf öğretmenliği bölümü okuyan öğrencilerin dinî-ahlakî değerlerin hayatlarında daha öncelikli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Canpolat, Kaya ve Küçüktağ'ın (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada erkek öğretmen adaylarının kültürel-evrensel değerleri benimserken; kadın öğretmen adaylarının ise milli-manevi değerleri benimsedikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Öcal ve Yiğittir'in (2011) çalışmalarında Tarih öğretmenlerinin öğrencilerinin kazanmalarını bekledikleri değerlerin vatan-millet sevgisi, tarihsel kültüre duyarlı olma, milli ve manevi değerlere sahip çıkma vb. olduğu sonuca ulaşmışlardır. Fidan (2009) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının değerler eğitiminde önemli olan şeyin değeri yaşayabilmek olduğu ve değer eğitiminde öğretmen ve okulun etkisinin gittikçe azaldığı sonucuna varmıştır. Bulut Sarıcı (2012) yaptığı çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören kız öğrencilerin iyilikseverlik, uyma ve güvenlik eğilimlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Akkaya'nın (2013) gerçekleştirdiği çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin değer tercihlerinde en çok önemsedikleri değer vicdan huzuru olmuştur. Oğuz'un (2012) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının evrenselcilik, yardımseverlik ve güvenlik değer tiplerine kendilerini uygun görmüşlerdir. Yazar'ın (2012) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının hayatlarına öncelik veren değerlerin manevi değerler olduğu, manevi değerlerden sonra ekonomik ve dini değerlerin geldiği sonucuna ulaşmıştır. Balcı ve Yelken'in (2013) yaptıkları çalışmada adil olma, barış, dürüstlük ve saygı değerlerinin araştırmaya katılan için önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bu noktada kişilerin ve içinde bulundukları toplumun genel-geçer anlamda değerlere karşı bakış açılarını ortaya çıkarmak için kullanılabilecek yöntemler değer tercih listeleri hazırlanabilir ve bununla birlikte Bacanlı, Akgül ve Akgül (2015) tarafından geliştirilen Değer Sosyometrisi tekniği kullanılabilir.

Değer Sosyometrisi Bacanlı ve Dombaycı (2012) tarafından geliştirilen Değer Bilinçlendirme Yaklaşımına dayalı bir tekniktir. Değer Sosyometrisi, değerler arasındaki ilişkileri belirleyerek, merkezi ve önemli değerleri bulmaya yönelik bir tekniktir.

Değer Sosyometrisinin dayandığı varsayımlar şunlardır:

1. Değerler güç açısından farklılaşırlar.
2. Değerler birbirleriyle ilişki halindedirler.
3. İlişki yoğunluğu ve çokluğu değerün gücünü gösterir. Daha güçlü değerlerin davranışı yönlendirme olasılığı daha yüksektir.
4. Diğer değerlerle ilişkisi olmayan veya az olan değerlerin davranışı yönlendirme olasılığı daha düşüktür.
5. Değerlerin birbirleriyle ilişkileri sosyometri tekniği ile belirlenebilir (Bacanlı, Akgül ve Akgül, 2016).

Bireylerin kendileri için önemli zannettikleri değerler ile gerçekten önemsedikleri değerler arasında farklılıklar vardır. Bacanlı, Akgül ve Akgül (2015) yaptıkları çalışmada araştırma grubundaki bireylerin Türk toplumu içerisinde önemli görülen misafirperverlik, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, dürüstlük ve hoşgörü gibi değerlerin sanılanın aksine çok önemli bir yere koymadıklarını Değer Sosyometrisi tekniği ile tespit etmişlerdir. Ancak yaptıkları çalışmada kendilerinin gerçekte önemsedikleri değerlere yer verilmemiştir.

Değer Sosyometrisi tekniği ile değerlerin diğer hangi değerler tarafından ne kadar ilişkilendirildiği, hangi değerlerin örgütlendiği, hangilerinin daha baskın ve kapsamlı olduğunu belirlenebilir. Değer tercihi anketi ise kişilerin kendilerinin en çok önemsedikleri değerleri sıralamayı sağlar. Değer Sosyometrisi tekniğinde kişinin merkezileşen, hayatına yön veren ve gerçekte önemseddiği değerler tespit edilirken, değer tercihi anketinde ise kişilerin söylevde en çok önem verdikleri değerler tespit edilmektedir. Bireylerin gerçekte düşündükleri ile söyledikleri arasındaki şeylerin tutarlı olması gerekmektedir. Aksi takdirde tutarsız sonuçlar bizi bizleri yanlış bilgiye yönlendirebilir. Bu bağlamda kişilerin değer tercihleri ile değer örüntüleri arasındaki farklılığı ortaya koymak ve eğer bir farklılıktan kaynaklı hata varsa bunları ortaya çıkararak değer tercihleri ile ilgili daha doğru teknikleri ortaya koyabilmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma belirli bir topluluğun görünen manadaki önem verdikleri değerlerle, gerçek manada örgütlenen ve merkezileşen değerleri arasındaki farkı ortaya

koyması, o topluluğa karşı gerçek yargılara ve yorumlamalara varabilmek açısından önemlidir.

Yöntem

Çalışma eğitim ve sosyal bilimler alanlarında çoklukla kullanılan tarama modelindedir (Kuş, 2009; Ekiz, 2003). Bu tür araştırmalarda var olan ya da geçmişteki bir durumu betimleyerek araştırmaya mevzu olan kişi veya nesneleri kendilerine ait şartlarda tanımlanmasının çalışıldığı, araştırmayı temsil edebilecek evrenin veya evreni yansıtabilecek örneklemeler üzerinden yapılır (Karasar, 2010). Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket; kişilerin durumlarını, inanışlarını, davranış ve tutumlarını betimleme amaçlı sorularda meydana gelen araştırma gerecidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Araştırma 2016-2017 Eğitim Öğretim Döneminde İstanbul Esenler ilçesinde ve Uşak Merkez ilinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen 100 öğretmenle gerçekleştirilmiştir.

Oluşturulan Değer Tercihi Listesi ve Değer Sosyometrisi adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri ile temellendirilmiştir. Değer Tercihi Listesinde değerlere konumlandırılan sıralama ile birlikte değerlere puanlar verilerek önem sıraları belirlenmiştir. Bir bireyin verdiği cevaplara ilk sırada yazdığı değer için en yüksek puanı, son sıraya yazdığı değer için en düşük puanı alacak şekilde değerlendirilmeler yapılmıştır. Değer Sosyometrisinde ise belirlenen değerler ve bu değerlerle ilgili 1. Derecede ilişkili gördükleri değer, 2. İlişkili gördükleri değer ve 3. İlişkili gördükleri değeri yazmaları istenen bölümler oluşturularak çalışma uygulanmıştır. Bireyler bir değerle ilgili kendilerince o değerle ilişkili gördükleri değerleri birinci, ikinci ve üçüncü derecede belirtmişlerdir. Örneğin adil olma değerini bir birey dürüstlük ile birinci sırada, saygı ile ikinci sırada ve sorumluluk ile üçüncü sırada ilişkilendirebilir. Burada birinci ilişki sırasında olan dürüstlük değeri üç puan, ikinci ilişki sırasında olan saygı değeri iki puan ve üçüncü ilişki sırasında olan sorumluluk değeri ise bir puan ile puanlanır. Böylelikle belirlenen 20 değer, ilişkili görülen tüm değerlerin aldıkları puanlarla değerlendirilir ve merkezi değerler belirlenir.

Bulgular ve Yorumlar

Elde edilen veriler üç şekilde yorumlanmıştır. Araştırma grubunun cinsiyet ve mesleki kıdem durumları ile Değer tercihi ile elde edilen veriler tablolar aracılığıyla yorumlanmıştır. Değer örüntüsü ile elde edilmiş veriler ise, Duyuşsal alan basamaklarına göre gruplandırılıp; Değer Örgütlenme Basamakları aracılığıyla yorumlanmıştır. Ayrıca değer tercihi ile değer örüntüsü sonucu elde edilen veriler karşılaştırılarak araştırmanın amacını oluşturan bireylerin değer tercihleri ile değer örüntüleri arasındaki farklar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma Grubu Cinsiyet ve Mesleki Kıdem Durumları İle İlgili Elde Edilen Bulgular

Tablo 1: Cinsiyet Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	52	52,0
Kadın	48	48,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2’deki verilere göre araştırma grubunu sınıf öğretmenlerinin %48’ini erkek öğretmenlerin, %52’sini ise bayan öğretmenlerin oluşturdukları görülmektedir.

Tablo 2: Mesleki Yıl (kıdem) bilgisi

	Frekans	Yüzde	Birikimli yüzde
1-5 yıl	27	27,0	27,0
6-10 yıl	28	28,0	55,0
11-15 yıl	16	16,0	71,0
16-20 yıl	19	19,0	90,0
20 ve üzeri	10	10,0	100,0
Toplam	200	100,0	-

Tablo 3’deki verilere göre araştırma grubunu %27’lik kısmını 1-5 yıl arasında mesleki çalışma yılı olan, %28’lik kısmını 6-10 yıl arasında mesleki çalışma yılı olan, %16’lık kısmını 11-15 yıl arası mesleki çalışma yılı olan, %19’luk kısmını 16-20 yıl arasında mesleki çalışma yılı olan, %10’luk kısmını ise de 20 ve üzeri yıl mesleki çalışma yılı olan öğretmenler oluşturmuştur.

Değer Tercih Listesi ile Elde Edilen Verilerden Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Değer Tercih Listesi ile elde edilen veriler, sıralama durumlarına göre puanlanarak bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır. Birinci sırada yer alan bir değere yirmi puan verilirken sırasıyla değerler sıralamalarına göre puanlanmış son sırada yani yirminci sırada yer alan değer ise bir puan almıştır. Böylece her bireyden elde edilen veriler toplanmış; aşağıdaki tablo elde edilmiş, öğretmenlerin önemsedikleri değerler puanlarına göre sıralanmıştır.

Tablo 3: Değerlerin Tercih Edilmesi ile Ortaya Çıkan Değer Puanlama Tablosu

Değerler	Puan	Değerler	Puan
1. Adil Olma	1603	11. Barış	1070
2. Saygı	1463	12. Duyarlılık	1040
3. Dürüstlük	1426	13. Çalışkanlık	1033
4. Sevgi	1276	14. Dayanışma	871
5. Bağımsızlık	1234	15. Yardımseverlik	867
6. Vatanseverlik	1209	16. Sağlıklı Olmaya Önem	810
7. Aile Birliğine Önem	1163	17. Temizlik	799
8. Hoşgörü	1158	18. Bilimsellik	790
9. Sorumluluk	1124	19. Misafirperverlik	531
10. Özgürlük	1073	20. Estetik	460

Tablo 3'e baktığımızda öğretmenler tarafından belirlenen ve önemli gördükleri ilk beş değer sırasıyla *adil olma, saygı, dürüstlük, sevgi, bağımsızlıktır*. En az önem verdikleri değerler ise *sağlıklı olmaya önem verme, temizlik, bilimsellik, misafirperverlik, estetik*dir.

Değer Örüntüsü (Değer Sosyometrisi aracılığıyla) ile Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Bu kısımda elde edilen bilgiler, Duyuşsal Alan basamaklarına göre gruplandırılıp, Değer Örüntüsü Basamaklarına dönüştürülerek yorumlanmıştır. Elde edilen veriler kolaylıkla yorumlanması açısından öncelikle tabloda gösterilmiş, ardından Duyuşsal Alan Basamaklarına göre durumları belirlenip yorumlanmıştır.

Duyuşsal alan basamakları;

1-Alma

2-Tepkide Bulunma

3-Değerleme

4-Örgütlenme

5-Nitelenme (Krathwohl vd., 1964: s. 176, vd. akt: Bacanlı, 2006).

Eğer bir değer, diğer değerler tarafından ilişkilendirilmezse ya da örgütlenmezse bu değer Duyuşsal Alan basamaklarından Alma ve Tepkide Bulunma basamaklarında; bir değer orta düzeyde diğer değerler tarafından tercih edilirse Duyuşsal Alan basamaklarından Değerleme basamağında; bir değer diğer değerler tarafından ilişkilendirilir ve merkezileşirse Duyuşsal Alan basamaklarından Örgütlenme ve Nitelenmişlik basamaklarında yer almaktadır. Aşağıdaki grafikte, elde edilen veriler puanlanarak oluşturulmuştur. Bir değer hangi üç değer ile ilişkilendirilmiş ise öncelikle bu tespit edilmiş ve buna göre puanlama yapılmıştır. Örneğin saygı değeri; sevgi, adil olma, dürüstlük değerleri ile ilişkilendirilmiş olsun. Bu durumda sevgi değeri ilk sırada ilişkilendirildiği için üç puan, sırasıyla adil olma iki puan ve dürüstlük bir puan almış olacaktır. Bu şekilde bir ankette yer alan tüm değerler teker teker hesaplanmış, tüm araştırma grubundan elde edilen veriler bir araya gelerek, merkezileşen ve merkezileşemeyen değerler puanlama sonucu ortaya konmuştur. Öncelikle tablo aracılığıyla değerlerin ilişkilendirildikleri değerler verilmiş ve yorumlanmıştır. Ardından bir grafik aracılığıyla elde edilen veriler daha resmedilebilir hale getirilmiştir.

Tablo 4: Değer Örüntü Listesinde Yer Alan Değerlerin İlişkilendirildikleri Değerler

Değerler	İlişkilendirilen Değerler
Adil Olma	Dürüstlük, Saygı, Duyarlılık
Aile Birliğine Önem Verme	Sevgi, Saygı
Bağımsızlık	Özgürlük, Vatanseverlik, Barış
Barış	Özgürlük, Sevgi, Hoşgörü
Bilimsellik	Çalışkanlık, Sorumluluk
Çalışkanlık	Sorumluluk, Bilimsellik
Dayanışma	Yardımsıverlik, Sevgi
Duyarlılık	Hoşgörü, Sevgi
Dürüstlük	Adil Olma, Saygı
Estetik	Temizlik, Bilimsellik
Hoşgörü	Sevgi, Saygı, Duyarlılık
Misafirperverlik	Sevgi, Saygı, Hoşgörü
Özgürlük	Bağımsızlık, Barış, Vatanseverlik
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	Temizlik, Sorumluluk, Estetik
Saygı	Sevgi, Hoşgörü
Sevgi	Saygı, Hoşgörü
Sorumluluk	Çalışkanlık, Duyarlılık
Temizlik	Sağlıklı Olmaya Önem, Estetik
Yardımsıverlik	Dayanışma

Tablo 4'e baktığımızda çalışma grubunda değerlerin kendileriyle ilişkilendirildikleri ve diğer değerler tarafından ilişkilendirildikleri değerlerin özeti şu şekildedir:

Adil Olma değeri 1 değer (dürüstlük) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 3 değeri (Dürüstlük, Saygı, Duyarlılık) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Aile Birliğine Önem Verme değeri hiçbir değer ile doğrudan ilişkilendirilmemiş, kendisiyle 2 değeri (Sevgi, Saygı) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Bağımsızlık değeri 2 değer (Özgürlük, vatanseverlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 3 değeri (Özgürlük, Vatanseverlik, Barış) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Barış değeri 2 değer (bağımsızlık, özgürlük) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 3 değeri (Özgürlük, Sevgi, Hoşgörü) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Bilimsellik değeri 2 değer (çalışkanlık, estetik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Çalışkanlık, Sorumluluk) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Çalışkanlık değeri, 2 değer (bilimsellik, sorumluluk) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Sorumluluk, Bilimsellik) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Dayanışma değeri 1 değer (yardımseverlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Yardımlaşma, Sevgi) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Duyarlılık değeri 5 değer (adil olma, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme, sorumluluk, yardımseverlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Hoşgörü, Sevgi*) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Dürüstlük değeri 1 değer (adil olma) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Adil Olma, Saygı) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Estetik değeri 2 değer (sağlıklı olmaya önem verme, temizlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 2 değeri (Temizlik, Bilimsellik*) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Hoşgörü değeri 5 değer (barış, duyarlılık, misafirperverlik, saygı, sevgi) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisi ile de 3 değeri (Sevgi, Saygı, Duyarlılık) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Misafirperverlik değeri hiçbir değer ile doğrudan ilişkilendirilmemiş, kendisiyle 3 değeri (Sevgi, Saygı*, Hoşgörü*) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Özgürlük değeri 3 değer (bağımsızlık, barış, vatanseverlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 3 değeri (Bağımsızlık, Barış, Vatanseverlik) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Sağlıklı Olmaya Önem Verme değeri 1 değer (temizlik) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 4 değeri (Temizlik, Sorumluluk, Estetik, doğrudan ilişkilendirmiştir.

Saygı değeri 6 değer (adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sevgi) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Sevgi, Hoşgörü) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Sevgi değeri 7 değer (aile birliğine önem verme, barış, dayanışma, duyarlılık, hoşgörü, misafirperverlik, saygı) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Saygı, Hoşgörü) doğrudan ilişkilendirmiştir.

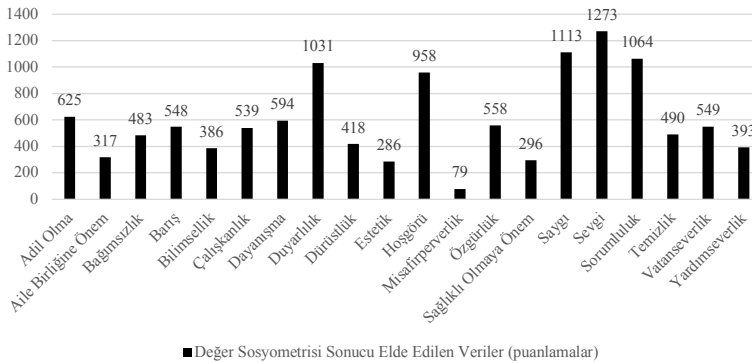
Sorumluluk değeri 3 değer (bilimsellik, çalışkanlık, sağlık) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Çalışkanlık, Duyarlılık) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Temizlik değeri 2 değer (estetik, sağlıklı olmaya önem verme) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Sağlıklı Olmaya Önem Verme, Estetik) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Vatanseverlik değeri 2 değer (bağımsızlık, özgürlük) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Bağımsızlık, Özgürlük) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Yardımsızlık değeri 1 değer (dayanışma) ile doğrudan ilişkilendirilmiş, kendisiyle de 2 değeri (Duyarlılık, Dayanışma) doğrudan ilişkilendirmiştir.

Grafik 1: Değer Sosyometrisi Tekniği ile elde edilen veriler (puanlamalar)

Grafik 1'e baktığımızda *sevgi*, *saygı*, *duyarlılık*, *hoşgörü* ve *sorumluluk* değerlerinin diğer değerler tarafından en çok ilişkilendirilen değerler olduğu ve

merkezileştiği ve böylece Duyuşsal Alanda Örgütlenme ve Nitelenme basamaklarında yer aldığı; *aile birliğine önem verme, bilimsellik, dürüstlük, estetik, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, yardımseverlik* değerlerinin ise diğer değerler tarafından ilişkilendirilmediği, örgütlenemediği ve böylece Duyuşsal Alanda Alma ve Tepkide bulunma basamaklarında kaldığı görüşmüştür. Ayrıca *adil olma, bağımsızlık, barış, çalışkanlık, dayanışma, özgürlük, temizlik, vatanseverlik* değerlerinin ise orta düzeyde diğer değerler tarafından tercih edildiği ve böylece Duyuşsal Alanda Değerleme Basamağında yer aldığı tespit edilmiştir.

Değer Tercihi ile Değer Örüntüsü Sonuçlarının Karşılaştırılması Sonucu Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda araştırma grubundan elde edilen verilerden yola çıkılarak, değerlerin aldıkları puanlar kendi hesaplama durumlarına göre belirlenerek sıralamalar oluşturulmuştur. Araştırmanın amacını ortaya koyan bu kısımda, kişilerin değer tercihleri ile değer örüntüleri arasında bir fark olup olmadığına bakılarak, araştırmanın gerekliliği, geçerliliği, elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Tablo 5: Değer Tercihi Sonucu Oluşan Değerler İle Değer Örüntüsü Sonucu Oluşan Değerlerin Sıralanması

Sıralama	Değer Tercihi Sonucu Oluşan Değer Sıralaması	Değer Örüntüsü Sonucu Oluşan Değer Sıralaması
1	Adil Olma	Sevgi
2	Saygı	Saygı
3	Dürüstlük	Sorumluluk
4	Sevgi	Duyarlılık
5	Bağımsızlık	Hoşgörü
6	Vatanseverlik	Adil Olma
7	Aile Birliğine Önem	Dayanışma
8	Hoşgörü	Özgürlük
9	Sorumluluk	Vatanseverlik
10	Özgürlük	Barış
11	Barış	Çalışkanlık
12	Duyarlılık	Temizlik
13	Çalışkanlık	Bağımsızlık
14	Dayanışma	Dürüstlük
15	Yardımseverlik	Yardımseverlik
16	Sağlıklı Olmaya Önem	Bilimsellik
17	Temizlik	Aile Birliğine Önem
18	Bilimsellik	Sağlıklı Olmaya Önem
19	Misafirperverlik	Estetik
20	Estetik	Misafirperverlik

Tablo 5'e baktığımızda; değer tercihi listesine göre ilk beş sırada yer alan değerler *adil olma*, *saygı*, *dürüstlük*, *sevgi* ve *bağımsızlıktır*. Değer örüntüsü listesine baktığımızda ise ilk beş sırada yer alan değerler ise *sevgi*, *saygı*, *sorumluluk*, *duyarlılık* ve *hoşgörü*dür. İki listeyi karşılaştırdığımızda ilk beş sırada yer alan değerlere baktığımızda *sevgi* ve *saygı* değerleri ortak görülmektedir. Ancak hem değer tercihi hem de değer örüntüsü listelerinde yer alan diğer üçer değerler aynı değildir. Değer tercih listesinde birinci sırada yer alan *adil olma* değeri değer örüntüsü listesinde altıncı sırada yer almaktadır. *Dürüstlük* değeri değer tercih listesinde üçüncü sırada iken değer örüntü listesinde on dördüncü sırada yer almaktadır. Değer tercih listesinde beşinci sırada yer alan *bağımsızlık* değeri değer örüntü listesinde on üçüncü sırada yer almaktadır. Bakıldığında değer tercih listesinde üst sıralarda yer alan değerlerin değer örüntüsünde alt sıralara yakın yer alması ilgi çekicidir. Eğer bir değer bir kişi ya da grup tarafından gerçekten önemseniyorsa diğer değerlerle ilişkilendirilirken de belirtilmelidir. *Adil olma*, *dürüstlük*, *bağımsızlık* değerleri araştırma grubu tarafından üstün bir şekilde tercih edilirken aynı değerler diğer değerlerle bu düzeyde ilişkilendirilmemiştir. Örneğin *aile birliğine önem verme* değeri *sevgi* ve *saygı* değerleri ile sık sık ilişkilendirilirken, *sevgi* ve *saygı* değeri ise *aile birliğine önem verme* değeri ile ilişkilendirilmemiştir. Yani insanların aklına aile denilince *sevgi* ve *saygı* gelmemiştir.

Değer örüntüsü listesinde üçüncü sırada yer alan *sorumluluk* değeri değer tercih listesinde dokuzuncu sırada yer almaktadır. *Duyarlılık* değeri değer örüntü listesinde dördüncü sırada yer almasına rağmen değer tercih listesinde on ikinci sırada yer almaktadır. Değer örüntü listesinde beşinci sırada yer alan *hoşgörü* değeri ise değer tercih listesinde sekizinci sırada yer almaktadır. Diğer değerlerle sık sık ilişkilendirilmesine rağmen bu değerler değer tercih listesinde üst sıralarda yer almamaktadır.

Bu noktadan bakıldığında; değer tercih listesinde önemsenen değerler değer örüntüsü listesinde önemsenmemiş, kişiler belirttikleri değerleri benimsemedikleri (merkezileştiremedikleri) ya da bir başka deyişle benimsedikleri (merkezileştirdikleri) değerleri belirtmedikleri ortaya çıkmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada araştırma grubunun değer tercih listesine en çok önem verdikleri değerler *adil olma*, *saygı*, *dürüstlük*, *sevgi* ve *bağımsızlıktır*. Değer örüntülerini ortaya koydukları değer sosyometrisi aracılığıyla elde edilen sonuç-

lara göre kendilerine göre merkez koydukları önemsedikleri değerler ise *sevgi, saygı, sorumluluk, duyarlılık ve hoşgörü*dür. Bakıldığında değerler arasında bir uyumsuzluk söz konusudur. Bu elde edilen sonuç ise araştırmanın amacını doğrular niteliktedir. Yani bireylerin değer tercihleri ile değer örüntüleri arasında fark vardır. Bu çalışmada da bireyler sevgi ve saygı değerleri haricinde diğer değerler farklıdır. Bireyler kendilerinin önemsedikleri değerlerin *adil olma, dürüstlük, bağımsızlık* olduğunu belirtirken, gerçekte ise bunun *sorumluluk, duyarlılık ve hoşgörü* değerleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Değer sosyometrisi tekniği sonucu ile elde edilen değer örüntü listesi verilerine göre bireylerin merkezileştirdikleri değerler *sevgi, saygı, sorumluluk, duyarlılık ve hoşgörü*dür. Bacanlı, Akgül ve Akgül'ün (2015) yaptıkları çalışmada da araştırma grubunun merkezileştirdikleri değerler de sıralaması farklı olsa da *duyarlılık, saygı, sevgi, sorumluluk ve hoşgörü*dür. Bu bakımdan iki farklı araştırma grubunun aynı değerleri önem vermesi ilginç bir durumu ortaya koymuştur. İki araştırma da araştırma grubunda yer alan bireyler öğretmendir. Bu çalışma ile birlikte öğretmenlerin merkezileştirdikleri değerlerin aynı çıkması mesleki olarak bir yargıya varılabileceğini ortaya koyabilir. Bu bakımdan ilerleyen çalışmalarda farklı meslek gruplarına ve farklı araştırma gruplarını hedef alarak yukarıdaki sonucu destekleyen ya da desteklemeyen sonuçlar karşılaştırılıp vurgulanabilir. Ayrıca Bacanlı, Akgül ve Akgül'ün yaptıkları çalışmada misafirperverlik, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, dürüstlük sağlıklı olmaya önem verme değerlerinin ise diğer değerler tarafından ilişkilendirilmediği ve örgütlenmediği ortaya çıkmıştır. Yani toplum olarak atfedilen misafirperverlik, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, dürüstlük gibi değerlerin aslında önemsenmediği ortaya çıkmıştır. Bu verilerle yaptığımız bu çalışma sonucu benzerlik göstermektedir.

Bu sonuçlar kişilerde toplumun gerçekten sahip oldukları değerler ile sahip olduklarını beyan ettikleri değerler arasındaki farklılığı ortaya koymuştur. Belirli bir gruptaki dış grup ile sosyometri ile tespit edilen ve altında sevgi, nefret, itme, çekme gibi duygulara dayanan, görünen olmayan sosyometrikmatrisi arasında ayrılıkların artması; o gruptaki çatışmayı artırır (Şatiroğlu, 2000). Bu bakımdan söylenenlerle gerçek durumun farklı olması o toplum, topluluk içerisinde çatışmalara neden olabilir. Bu çalışmayla birlikte belirli bir toplum içerisinde çatışma ortamının engellenmesi ya da en azından etkilerinin azaltılabilmesi sağlanabilir.

Bu çalışmayla birlikte değer sosyometrisi; bireylerin, bir grubun ya da bir topluluğun daha çok benimsediği, merkezileşen değerleri tespit etmede kullanılabilir bir teknik olabilir. Değer Sosyometrisinde amacımız, bireylerin hangi değeri istediğinden çok neyi önemsedikleri ve merkezileştirdiklerini ortaya koymaktır. Hatta bu tekniğin sık sık uygulanması ile birlikte bireylerin söyledikleri ile hissetleri (arzuladıkları) değerlerin aynı olması bile sağlanabilir. Böylece o toplum ile ilgili daha doğru tespitler yapıp değer eğitimi uygulamaları yapabilir ve değer eğitimi çalışmalarını yönlendirebiliriz.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2008). Değerler eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.
- Aydın, M. Z. ve Akyol, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Akkaya, N. (2013). “Eğitim fakültesi öğrencilerinin değer tercihleri (Deu. Buca Eğt. Fak. Örneği)”. (26-28 Ekim 2011). *Değerler Eğitimi Sempozyumu*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Bacanlı, H. (1999). Üniversite öğrencilerinin değer tercihleri. *Eğitim Yönetimi*, 20, 597-610.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir?. *Eğitim-Bir-Sen Dergisi*, 7(19), 18-21
- Bacanlı, H. ve Dombaycı, M.A. (2012). Değer eğitiminde değer boyutlandırma yaklaşımı (Bildiri), *II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu* (ss 889-912) içinde. İstanbul: DEM Yayınları
- Bacanlı, H. , Akgül, A. ve Akgül, İ. (2015). Değer örgütlenmesini belirlemeye yönelik bir teknik: Değer Sosyometrisi (Bildiri), *2. Ulusal Değerler Eğitimi Kongresi*, Kırıkkale.
- Bacanlı, H. , Akgül, A. ve Akgül, İ. (2016). İlkokul öğrencileri için değer bilinçlendirmeye dayalı değer özneleştirme etkinlikleri, *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı*, 659-666.
- Balcı, F. A. ve Yelken, T. Y. (2013). “İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri”. *KEFAD*. 14 (1), 195-213.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Bulut Sarıcı, S. (2012). Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 216-238.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canpolat, E., Kaya, M. & Küçüktağ, İ. (2010). “Öğretmen adaylarının değer algısı”, *9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (20-22 Mayıs 2010), Elazığ, 1123-1126.
- Demircioğlu, İ. ve Tokdemir, M. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, 69- 88.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2,(20), 1-18
- Güler, M. İ. (2015). *Değerler eğitimi açısından Lutfiyye-i Vehbi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Herdem, K. (2016). *Yedinci sınıf fen bilimleri dersi konularıyla bütünleştirilmiş değerler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin değer gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuş, E. (2009). *Nicel-Nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuz, E. (2012). “Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimi ilişkili görüşleri”. (26-28 Ekim 2011). *Değerler Eğitimi Sempozyumu*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Öcal, A. ve Yiğittir, S. (2011). “Lise tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi konusundaki görüşleri”. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13 (20), 117-224.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217- 239.
- Şahin, D. (2010). «Sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal değer tercihleri: Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Örneği», *9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (20-22 Mayıs 2010), Elazığ, 545-548
- Şatıroğlu, A. (2000). J. L. Moreno ve sosyometri üzerine, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, *Sosyoloji Dergisi*, 3(5), 111-125.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazar, T. (2011). “Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri”. *Değerler Eğitimi Sempozyumu*. (26-28 Ekim 2011). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

SAYIN ÖĞRETMENİM,

Sizden beklediğimiz, belirtilen değerler arasında kendiniz için önemli gördüğünüz değerleri 1'den 20 ye kadar sıralamanızdır. Bu kapsamda belirlenen değerlere önceliği size göre en önemli olan değer için 1'den başlamak üzere, sırasıyla 20 ye kadar belirtiniz.

Saygılarımla

İlker AKGÜL

1- Cinsiyetiniz Bay () Bayan ()

2- Mesleki Kıdeminiz (Çalışma Yılıınız):

DEĞERLER	NUMARALANDIRMA
· Adil olma	
· Aile birliğine önem verme	
· Bağımsızlık	
· Barış	
· Bilimsellik	
· Çalışkanlık	
· Dayanışma	
· Duyarlılık	
· Dürüstlük	
· Estetik	
· Hoşgörü	
· Misafirperverlik	
· Özgürlük	
· Sağlıklı olmaya önem verme	
· Saygı	
· Sevgi	
· Sorumluluk	
· Temizlik	
· Vatanseverlik	
· Yardımseverlik	

3- Size göre en önemli olan değer için 1’den başlamak üzere, sırasıyla 20 ye kadar belirtiniz.

Sayın Öğretmenim, aşağıdaki değer tablosundaki değerlerle yanda tabloda verilen değerlerle ilişkili gördüğünüz 3 değeri size göre önem sırasına göre yazınız.
Saygılarımla
İlker AKGÜL

DEĞERLER	1. İlişkili Değer	2. İlişkili Değer	3. İlişkili Değer
• Adil Olma			
• Aile birliğine önem verme			
• Bağımsızlık			
• Barış			
• Bilimsellik			
• Çalışkanlık			
• Dayanışma			
• Duyarlılık			
• Dürüstlük			
• Estetik			
• Hoşgörü			
• Misafirperverlik			
• Özgürlük			
• Sağlıklı olmaya önem verme			
• Saygı			
• Sevgi			
• Sorumluluk			
• Temizlik			
• Vatanseverlik			
• Yardımseverlik			

• Adil olma	• Çalışkanlık	• Hoşgörü	• Sevgi
• Aile birliğine önem verme	• Dayanışma	• Misafirperverlik	• Sorumluluk
• Bağımsızlık	• Duyarlılık	• Özgürlük	• Temizlik
• Barış	• Dürüstlük	• Sağlıklı olmaya önem verme	• Vatanseverlik
Bilimsellik	• Estetik	• Saygı	• Yardımseverlik

Aşağıdaki verileri lütfen doldurunuz.

- 1) Cinsiyetiniz () Erkek () Bayan
 2) Meslekteki Çalışma Yılıınız:
 3) Öğretmenlikte çalıştığınız iller:

A Study on The Difference Between People's Value Preferences and The Patterns of Values They Actually Have: "Value Sociometrics Technique"

Hasan BACANLI*

İlker AKGÜL**

Aysun AKGÜL***

Abstract

There are differences between the values that individuals consider important for them and the values they really care about. Bacanlı, Akgül and Akgül (2015) using the Sociometry technique found that contrary to what is believed the individuals in the research group did not ascribe much importance to values such as hospitality, family cohesion, patriotism, honesty and tolerance which were considered important in the Turkish society. However, the values people really care about are not included in their study.

This study was conducted to investigate whether there is a difference between teachers' value preferences and their genuine value patterns. In this context, in order to determine the value preferences of the teachers, teachers were asked to construct a value list in which starting at the top with the most important value

* Prof., Department of Educational Sciences, Faculty of Education, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University.
E-mail: hasan.bacanlı@gmail.com

** Form Teacher, MEB (Bir Eylül Elementary School), Uşak, Türkiye. **E-mail:** ilkerakgul1988@gmail.com

*** Psychological and School Counselor, MEB (Vocational and Technical Anatolian High School), Uşak, Türkiye.
E-mail: aysunakguldrc@gmail.com

and going down to the least important value. And this value list was based on the values to be given in the Elementary Education Curriculum. To determine teacher's value patterns Value Sociometry technique (Bacanlı, Akgül and Akgül, 2015) that is based on Value Awareness Approach has been used.

The value sociometry technique can determine which values are related to which, how values are organized, and which are more dominant and comprehensive than others. Whereas the value preference list or questionnaire allows people to rank the values they consider most important. In fact, values that are the most central in directing the life and values and which are really important for the person are determined by value sociometry technique, whereas in the value preference questionnaire, values that people ascribe the most importance in terms of discourse are determined. There should be consistency between what people actually think and what they say. Otherwise, inconsistent results may lead us to wrong findings.

100 teachers participated in the study. The results of the research are interpreted assuming that there is a difference between the values the individuals actually care about and the values that are reflected in their discourse.

Introduction

While value gives direction to the people in a desired direction, it is also of a great importance in a social sense (Güler, 2015). The values determine people preferences, the critical points in their lives, and how should they lead their lives (Akbas, 2008). At this point, value is a matter of preference. People do compare something with something and prefer one thing over the other (Bacanlı, 2011). In this context, both value preference lists which can be used to reveal the perspectives of the people and the society in general and Value Sociometry technique developed by Bacanlı, Akgül and Akgül (2015) can be used.

The assumptions on which Value Sociometry is based are:

1. Values differ in terms of power.
2. Values are related to each other.
3. The intensity of the relationship between values indicate the power of the related value. And the stronger the values are the more likely they are to influence the behavior.
4. Values that are not related to or let say less related to other values are less likely to influence the behavior.

5. Relations of values can be determined by sociometry technique (Bacanlı, Akgül and Akgül, 2016).

There are differences between the values that individuals consider important for them and the values they really care about. Bacanlı, Akgül and Akgül (2015) using the Sociometry technique found that contrary to what is believed the individuals in the research group did not ascribe much importance to values such as hospitality, family cohesion, patriotism, honesty and tolerance which were considered important in the Turkish society. However, the values people really care about are not included in their study.

The value sociometry technique can determine which values are related to which, how values are organized, and which are more dominant and comprehensive than others. Whereas the value preference list or questionnaire allows people to rank the values they consider most important. In fact, values that are the most central in directing the life and values and which are really important for the person are determined by value sociometry technique, whereas in the value preference questionnaire, values that people ascribe the most importance in terms of discourse are determined. There should be consistency between what people actually think and what they say. Otherwise, inconsistent results may lead us to wrong findings. In this context, this study has been carried out in order to reveal the difference between value preferences and real value patterns people have. Also this study aims to spot the mistakes that occur resulting from the aforementioned difference and to reveal more accurate techniques about value preferences.

Method

The study is mostly used in the field of education and social sciences (Kuş, 2009; Ekiz, 2003). Persons or objects constitute the universe of such researchers are represented by taking into account a situation in the past, yet dealing also with the samples in terms of the context they exist in (Karasar, 2010).

The questionnaire/list that was used as data collection technique in the research helped to describe the situations, beliefs, behaviors and attitudes of the people (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2013). The study was carried out with 100 teachers selected in the Esenler district of Istanbul and Uşak central province during 2016-2017 education period with easy access sampling method.

Generated Value Preference List and Value Sociometry is a system that is based on the principle of fairness, respect for family, independence, peace, scientificness, diligence, solidarity, sensitivity, honesty, aesthetics, tolerance, hospitality, freedom, patriotism, philanthropy. In the Value Preference List, the ranking of values according to their importance was determined by giving scores to the values along with the ranking placed on the values. The answers given by an individual were evaluated in terms of the highest score for the first value listed at the top and the lowest score for the last value. Whereas in Value Sociometry, values are determined according to their relationship with other values, and this relationships are classified as Level 1 Relevance to other values, level 2. Relevance and level 3. Relevance which are noted in related sections. For example, an individual may associate fairness with honesty in the first order, respect in the second, and responsibility in the third. Here, the honesty value during the first relationship is scored by three points, the two points of respect during the second relationship, and the responsibility value during the third relationship. The 20 values thus determined are evaluated with the scores of all related values and the central values are determined.

Findings And Comments

Findings Related to Research Group Gender and Occupational Vocational Situations

It is seen that 48% of class teachers are composed of male teachers and 52% of female teachers constitute the research group. In addition, 27% of the study group had a experience of 1-5 years, 28% had 6-10 years of professional work, 16% had 19-19 years of professional work, 19% were teachers with 16 to 20 years of professional working years and 10% of them with 20 years of professional working years.

Findings and Comments Obtained from the Data Obtained with the Value Preference List

The data obtained with the Value Preference List were scored according to ranking status and findings were obtained and interpreted. Twenty points in the first row are given, while values in the last row, ie the twentieth row, are ranked according to their order. Thus, the data obtained from each individual were

collected; the following table is obtained and the values that the teachers give importance to were scored according to their rank.

Fairness, respect, honesty, love, independence are the first five values that are determined by the teachers and are important. The least important values are health care, cleanliness, science, hospitality, aesthetics.

Findings and Comments Obtained by Value Pattern (via Value Sociometry)

The values of love, respect, sensitivity, tolerance and responsibility are the values most associated with other values and centralization and thus take place in the Steps of Organizing and Naming the Affective Area; that the value of charity is not associated with other values and that it can not be organized and thus remains in the stages of taking in Affective Area and Responding. It has also been found that values of fairness, independence, peace, hard work, solidarity, freedom, cleanliness and patriotism are preferred by other values at moderate level and thus take place in the Step of Affective Area Appraisal.

Comparison of Value Preference and Value Pattern Results Findings and Comments Obtained

The values ranked in the top five according to the value preference list are fairness, respect, honesty, love and independence. When we look at the value pattern list, the values in the top five are love, respect, responsibility, sensitivity and tolerance. When we look at the values in the first five places when comparing two lists, we see common values of love and respect. However, both the value preference and the other three values in the value pattern lists are not the same. The value is placed in the sixth place in the fair value list of values in the first place in the preference list. While the honesty value is in the third place in the value preference list, the value is in the fourth place in the value pattern list. The value is in the thirteenth place in the value list of independence value list, which is fifth in the preference list. It is interesting to note that the values in the upper row of the value preference list are located close to the subarray in the value pattern. If a value is really ascribed importance by a person or group it should also be indicated if it is associated with other values. While values of fairness, honesty, and independence are highly preferred by the research group, the same values are not associated with other values at this level. For example,

while the value of giving importance to family cohesion is often associated with values of love and respect, the value of love and respect is not related to the value of giving importance to family cohesion. This means that, when family were mentioned it did not connote love and respect in the participants mind.

The third place in the value sample list is the ninth rank in the value-for-money preference list. Although the sensitivity value is in the fourth place in the value list, the value is in the twelfth place in the preference list. The tolerance value, which ranks fifth in the value pattern list, ranks eighth in the value preference list. Although they are often associated with other values, these values are not in the top row of the value preference list.

From this point of view; the values prevalent in the value preference list have not been ignored in the value pattern list, and the persons have not indicated the values they have not adopted (centralized) or in other words the values that are central in their life.

Discussion, Results and Recommendations

In this study, the values that the research group attaches most importance in the list of value choices are fairness, respect, honesty, love and independence. According to the results obtained through the sociometry, the value they put on the value patterns are values that they consider central to them to be love, respect, responsibility, sensitivity and tolerance. There is a discrepancy between the values. This result confirms the purpose of the research. In other words, there is a difference between individuals' value preferences and value patterns. In this study, other values are different except values of love and respect of the individual. Individuals have shown that values that they consider important are fairness, honesty, and independence, but in reality they values like responsibility, sensitivity and tolerance are what they ascribe importance to.

The values that are centralized by the value pattern list data obtained by the result of the sociometric technique of value were love, respect, responsibility, sensitivity and tolerance. In the study conducted by Bacanlı, Akgul and Akgul (2015), the values centralized by the research group are sensitivity, respect, love, responsibility and tolerance even though their ranking is different. In this respect, it is interesting that two different research groups attach importance to the same values. With this study, it can be shown that the same values that teachers centralize can make a professional judgment. In future studies, results that

support or not support the above conclusion can be compared and emphasized by targeting different professions and different research groups. In addition, it has been revealed that in the study conducted by Bacanlı, Akgul and Akgul (2015), values of hospitality, giving importance to family unity, patriotism, honesty and being healthy are not related and organized by other values. In other words, the study shows that values such as hospitality attributed to society, giving importance to family unity, patriotism and honesty are in fact ignored.

These results indicate a difference between the values that people really embrace and the values they declare to have. Increasing differences between the external group in a particular group and the invisible sociometric matrix, which is determined by sociometry and based on feelings such as love, hatred, repulsion, attractiveness; increase the conflict in that group (Şatıroğlu, 2000). The fact that the true situation differs from what is said in this respect can cause conflict within the community. With this work, it is possible to prevent or at least to reduce the conflict environment in a certain society.

Value sociometry used in this study; is a technique that can be used to determine individuals' or a group of community centralized values. In Value Sociometry, the aim is to demonstrate what values individuals prioritize or centralize than what they think they do. With the frequent application of this technique, it is even possible to equate the values the individuals express with. In this they really feel, in this way we can make more accurate assessments about the community and implement the needed value education practices and activities.